

vatiti iz izvora tako i — daj Bože — onima koji će na ovim stranicama prepoznati vlastite ideale, pa će odgovoriti Duhu Pozivatelju.

Niko Bilić

Pierre Favre, *Ispovijesti blaženoga Petra Favrea (1506.–1546.) prvoga svećenika Družbe Isusove*, preveo Stanko Kos, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2006, 320 str. Prijevod djela: Memoriale Petri Fabri.

Hvale vrijedan je uloženi trud i napor oko prevođenja i izdavanja ovog djela, posebice zato što je tik iza nas godina velikih isusovačkih jubileja: 450 godina od smrti sv. Ignacija Lojolskoga, osnivača Družbe Isusove i zaštitnika duhovnih vježbi, zatim 500 godina od rođenja sv. Franje Ksaverskoga, velikog misionara i zaštitnika misija, te 500 godina od rođenja bl. Petra Favrea, prvoga svećenika Družbe Isusove, vrsnog teologa i 'među svim isusovcima najboljeg poznavatelja i voditelja duhovnih vježbi', kako je za njega znao reći sv. Ignacije. Valja spomenuti da ne obilujemo takvom i srodnom literaturom na hrvatskom jeziku, te je stoga i s tog vidika hvale vrijedan ovaj pothvat.

Iako je sâm uvod, donesen na pedeset stranica, pod naslovom »Lik i duhovnost Petra Favrea«, pisan ponekad i nedovoljno razumljivim stilom, valja ga pažljivo i polako pročitati prije no što se krene na čitanje samoga teksta *Ispovijesti blaženoga Petra Favrea*. Čitatelju će svakako pripomoći »da upije i razrijedi gustoću mišljenja i osjećaja svojstvenu Favreovoj duhovnosti«, kako se već u samom Predgovoru preporuča. Čini mi se, koliko sam mogao primijetiti, da ne bi bilo na odmet da je sam tekst, kao i bilješke malo bolje lektoriran. U svakom slučaju osim vrijednih podataka vezanima uz život i djelovanje P. Favrea u tadašnjim veoma složenim crkvenim, političkim i kulturnim prilikama u Europi

16. stoljeća, u uvodu se čitatelju nude jasno razložene temeljne smjernice duhovnosti P. Favrea: Čovjek kojega je Krist privukao; Čovjek koji shvaća ljude; Učitelj molitve; Čovjek duhovnoga rasudivanja; Kontemplativan u apostolatu; Čovjek zanesen za dobro; Čovjek oduševljen za stvar odvojene braće.

Petar Favre rođen je na Vazmeni ponedjeljak 13. travnja 1506. godine u Villaretu u Savoyi. Već se u dvanaestoj godini života ponudio Božjoj službi, te obećava čuvati trajnu čistoću. Kasnije se kao student osvrće na to, te zahvaljuje Bogu što ga je, za razliku od nemalog broja njegovih drugova, sačuvao od stvarnih pogibelji. S devetnaest godina želja za studijem dovodi ga u Pariz. Tu upoznaje Franju Ksaverskog i Ignacija Lojolskog. Za taj će susret u *Ispovijestima* zapisati da je to uredila Božja providnost za njegovo dobro i spasenje. Naime tu je sv. Ignacije bio njemu učitelj u duhovnim stvarima, dajući mu pravilo i metodu kojoj je svrha spoznaja onoga što Bog hoće učiniti u svakome. Od 1537. P. Favre je u Italiji; u Rimu predaje teologiju na »La Sapienzi«; u Parmi je u službi voditelja duhovnih vježba i propovjednika; od 1540. prati papinog legata u njemačkom parlamentu na više zasjedanja te kao duhovni savjetnik i u Nizozemskoj; 1541. /42. u Španjolskoj; 1544. /46. u Portugalu i Španjolskoj. Proputovao je svu katoličku Europu. Pozvan je na Koncil u Trident, ali na povratku iz Španjolske umire 1. kolovoza 1546. u Rimu. Sv. Ignacije je sama sebe i sve druge tješio mislju da su zasigurno dobili još jednog zagovornika na nebu. To je njegovo uvjerenje bilo toliko da u pismu što ga je uputio svim kućama u vezi s Favreovom smrću ne propisuje nikakve molitve za pokojnika.

Nakon *Duhovnih vježba* i *Konstitucija DI, Ispovijesti blaženoga Petra Favrea* su najvrjedniji dokument o duhovnosti prve Družbe. To djelo je zapravo duhovni dnevnik i svjedoči o povezanosti P. Favrea s Bogom te o velikim milosnim daro-

vima, posebice glede razlikovanja duhova. Nažalost, djelo je tiskano tek nakon tristo godina od njegove smrti. Petar Favre se na pisanje svojih uspomena dao ne samo iz zahvalnosti prema milostima koje je od Boga primio, nego je želio da to koristi i onima koje je vodio, da sami uoče Božje djelovanje u svojem životu. Bilo je to 15. lipnja 1542. godine, kada je u njega ušla posebna želja da počne pisati neke duhovne milosti, što je do tada izostavljao zbog samog nemara i lijenošći, kako napominje na početku *Ispovijesti*. Tako će tijekom godina apostolskoga života brižljivo pribilježiti sva velika razdoblja svojega života.

Prve stranice *Ispovijesti*, koje P. Favre posvećuje obnavljanju uspomena na stanja svojega djetinjeg i mladenačkog duha, ubrajaju se među najljepše psihološke opise koje poznaje književnost. Veoma obzirno otkriva svoju vlastitu ćud nesklonu zabavama i rasonodama, koje su u takvoj dobi za većinu mladića pravi izazov. Njegovo neumorno naviještanje Radosne vijesti po čitavoj Europi daju naslutiti da je P. Favre svoj duhovni život sjedinio sa svojom službom; on je jednostavno kontemplativan u apostolatu. Vrlo je poduzetan, pokretan i tankočutan, osobito kad je riječ o njegovom saobraćanju s ljudima. Na poseban se način ta blagost očituje u činjenici što je P. Favre bio »najprikladniji da održava dodire s protestantima, jer on nije tip koji bi se s njima prepirao duhom prigovaranja i razdraživanja«. Njegove upute onomu koji se želi približiti odijeljenoj braći mogu i danas vrlo dobro pripomoći u ekumenskim nastojanjima. I iz tog razloga *Ispovijesti blaženoga Petra Favrea*, po općem mnijenju, sadrže skup duhovnih vrjednota za kojima naš naraštaj traga. P. Favre i danas može nemalo pomoći kršćanskoj duhovnosti, kao i obogaćivanju naše kulturne javnosti.

U ovoj recenziji valjalo bi spomenuti i pitanje prijevoda samoga naslova djela. Naslov izvornika je *Memoriale Petri Fabri*. Smatram da bi za termin 'memoria-

le' prikladniji prijevod bio 'uspomene' ili 'sjećanja', iz razloga što je termin 'ispovijesti' postao terminus technicus za *Ispovijesti* sv. Augustina; naime može doći do miješanja ovih dvaju djela. S druge strane, iako je razlika skoro nezatna, ispovijesti bi podrazumijevale otvoreno i iskreno priznavanje nečega, pa i osobnih pogrešaka, dok bi *Ispovijesti blaženoga Petra Favrea* bile zapravo sjećanja na postupni rast u Bogu. Valjalo je također pripaziti da se pri citiranju *Ispovijesti blaženoga Petra Favrea* uzima cjelovit naslov djela u bilješkama, ili pak da se termin 'ispovijesti' stavi u *Kratice* koje se nalaze na kraju knjige, a to opet iz gore navedenog razloga. Na kraju knjige se također donosi *Bibliografija* koja daje obavijest o djelima ili člancima koji se navode u prijevodu ili u bilješkama, te *Kazalo predmeta i imena* koje čitatelju mogu pripomoći u traženju područja koja ga posebno zanimaju.

Ove sitne primjedbe nikako ne mogu zasjeniti ovo djelo, koje je pravi dragulj za razumijevanje katoličke mistike te siguran putokaz za napredovanje u osobnome duhovnom životu. *Ispovijesti blaženoga Petra Favrea* nukaju čitatelja na traženje u svojem vlastitom životu Kristove blizine, koja se otkriva te osjeća sa živom vjerom i djelatnom ljubavlju. U tom otkrivanju ovo djelo može imati nezaobilaznu ulogu.

Damir Kočiš

Budućnost hrvatskih katoličkih misija u Europi, Zbornik, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2006, 130 str.

Ovih je dana izišao sedmi po redu zbornik radova s godišnjih pastoralnih skupova pastoralnih djelatnika iz hrvatskih katoličkih misija u Zapadnoj Europi, koje već godinama uspješno organizira Hrvatski dušobrižnički ured iz Frankfurta. Zbornik sadrži predavanja s pa-